

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАДКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2 $\frac{1}{2}$ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ГОСПОЂА ЕЛОДИЈА Л. МИЈАТОВИЋКА.

ГОВОРИО У СРПСКОМ НОВОСАДСКОМ ДЕВОЈАЧКОМ ДРУШТВУ

Бранислав Станојевић.*

Поштоване госпођице!

Иако сам се радовао, да дођем у Ваше друштво, да овде, у кругу својих пријатељица, проведем неколико часака, то Вам ипак морам признати, да ме та радост није довела амо без неке бојазни, које за то, што ми је пала у део част, да говорим пред строгим леним полом, чије се преставнице здружиле, да у овоме друштву изучавају све оно, чиме се, као народ, поносимо и одликујемо; а с друге стране, што сам за тему свога данашњег говора изабрао рад једне женске, а овамо сâм осећам, како ми снага није ни из близу довољна, да Вам тај рад опишем и представим онако, како је та женска заслужила.

Оно сам, истина, могао држати друго какво предавање, али сам мислио, да у овоме друштву не могу — бар први пут — говорити о чему другом, до ли о женској. За то ме пустите, да се спустим у

Ваш свет, Ваш идеалан женски свет, па да Вам из тога света преставим једну женску, којом се Ви и као женскиње и као Српкиње морате поносити; једну женску, коју Ви познајете можда само по имену, а коју ни ја сâм — на жалост — не познајем лично, већ јој познајем само дела њена и из дела њен велики дух племенито срце топлу симпатију за Српство и дубоко познавање прошлости, познавање врлина и махна Србинових.

Али док ово говорим, као да чујем Ваш приговор: на што говорите о једној жени, када се зна, да су оно најбоље жене, о којима се ништа не говори? — То имате право. Само што се то може казати за свакидашње, обичне жене; а жена, о којој ја хоћу да говорим, није обична жена, није свакидашња женска појава, него је то једна ретка жена, о којој треба свака Српкиња да зна, свака Српкиња да чује. Та жена, о којој хоћу да Вам данас бе-

* Овај је говор са сликом гђе Елодије изишао у „Стражилову“ бр 29. и 30. од о. г. г. и прештампан је отуда засебно у књижицу. Како смо обрели, да ћемо и ми донети живот ове заиста знамените и значајне жене, то овим и чинимо, да би и наже Српкиње упозвале изближе живот и рад своје посестрима.

седим, није Српкиња по крви, па ипак је она ретка Српкиња, не за то, што се за Србина удала, већ за то, што је сав живот свој посветила Српству, неуморно радећи за напредак његов и будућност. Она не живи у нашим лепим крајевима, већ у магловитој земљи једној, но она ни у далекој туђини не престаје мислити о нама, не престаје писати и радити за нас. Њено срце и тамо куца с нашим срцима; она је боља и заслужнија Српкиња, него многе и многе Српкиње, оддыхане на криоцима српских мајки, упућиване саветима српских отаца. Та јединствена жена и Српкиња, о којој сам рад да Вам проговорим неколико речи на данашњем састанку, то је госпођа *Елодија Л. Мијатовићка*, супруга нашег уваженог научника Чедомиља Мијатовића.

Ја Вам не мислим пртати цео њен живот — све и када бих га боље познавао, него што га познајем, ја бих се устручавао, да Вам набрајем сва дела и све прилике из тога — без сумње — врло интересантна и значајна живота. Но и ако је тема моме данашњем предавању нарочито рад госпође Мијатовићке, у колико је у свези са Српством, не могу, а да Вам не напоменем њено прво дело, дело пуно племенитости, којим она ступа пред негорију.

Госпођа се Мијатовићка родила у Енглеској, али је младост своју провела у Бостону, у Северној Америци. Тамо се она задахнула идеама Емерсоновим, и пред сам рат између Севера и Југа, дружила се са сенатором Чарлсом Сумнером, Вилемом Лојд Гарисоном, Венделом Филипсом, Др. Баудичем, Тодором Паркером и осталим вођама „аболициониста“, који су радили на ослобођењу робова. Крећући се у тако одличном друштву просвећене Америке, а од природе већ обдарена сјајним духом и племенитим срцем, госпођа је Мијатовићка почела свој књижевни рад, помажући пером рад својих одличних пријатеља из круга „аболициониста“, и превађајући за американске фелтоне беле тристичке ствари са шпанског и немачког. Она је тада (1859.—1862.) певала песме и писала приповетке по најугледнијим либералним листовима и часописима Америке,

и све је те песме и приповетке задахнула великом, човечанском идејом: идејом ослобођења робова.

У то је доба штампала једну свеску својих песама, које су нашле топла одзива у срцима свију Американаца, даље роман „*Aimée, a story of a life*“, у коме војује за умереност, а против пијанства. Издала је збирку краћих прича у књизи: „*Confessions and consequences*“, даље „*Carine Steinburgh*“, опет једну новелу, којом војује за умереност, и на послетку божићњу причу „*Voices of the Miletve*“, за коју јој је написао врло криво писмо потоњи „*poëta laureatus*“, песник апотеозе Црногорцима, славни Алфред Тенисн, чијој се усмени госпођа Елодија Мијатовићка одужила, спевавши му у „*Eastern and Western Review*“—у „*In memoriam*“, дивну посмртну песму, песму пуну човечанских осећаја и патриотског бола.

Овај сам рад госпође Мијатовићке у Америци навео само за то, да се види, како је њено бављење у Америци било пресудно на цео њен будући рад и живот; како је оно накалало на њен дух и образовање врлину заузимања за ослобођење робова — врлину, са којом се она 1863. вратила у Европу, да се и у Европи, опет пером, бори и ради за ослобођење петстолетних робова на југо-истоку Европе

1863. године био је наш Чедомиљ Мијатовић у Немачкој, у Лајпцигу. Тамошњи га је чувени књијар Брокхауз замолио, да му напише за „*Conversations-Lexikon*“ чланак један о кнезу Александру Карађорђевићу, и после тога га позове једаред к себи на соаре, на коме је било много одличних гостију, па међу њима и Енглескиња Елодија Лотн (*Elodie Lawton*). Ту се они први пут видели, њихови се сродни дуси одмах разумели и ми видимо, где 22. марта 1864. стоје пред олтаром: Елодија Лотн и Чедомиљ Мијатовић.

Можда још никада нису пред олтаром божјим стојала така два сродна духа, као 22. марта 1864., за то се ваљада ни у једноме браку тако не огледа права, блажена срећа брачна, као у браку Чедомиља и Елодије Мијатовић.

Њихови се темпераменти, истина, раз-

ликују. Та Чеда је одрастао под азурним небом Србије, на дверима, које воде на исток, „на најлепшу света страну“, па зато и има јужњачки темперамент, док гђа Елодија има темперамент који се развија у вечитој магли престонице Велике Британије. Но и ако су им темпераменти различити, њихове су душе једнаке. Они су обоје духовити, обоје учени, обоје образовани — па ипак је питање, да ли би Чедомиљ Мијатовић био данас човек, за кога се каже, да је „један и једини у Српству“, да није било госпође Елодије, да на његов дар и скромно образовање и науку, коју му је Српство дало, накалами западњачку образованост и западњачку науку? Да ли би био Чеда Мијатовић онако славан, као што је, да му се није дух за грлио с духом духовите Енглескиње Елодије Лотн?

Да! поштоване госпођице, томе браку имамо ми Срби много да захвалимо. Само је поред госпође Елодије Мијатовићке могао постати Чеда Чедом, као што би с друге стране и госпођа Мијатовићка остала за нас позната, (и као што би тиме и ми остали незнани за друге), да се нису њих двоје упознали на оној забави код чувеног Брокхауза.

Чедомиљ Мијатовић је од природе велик дух, образовање му је и наука за наше прилике била велика, али је тој науци и образованости придошла још и темељита многостручна образованост госпође Елодије, и тако се, и само се тако Чедомиљ Мијатовић виноу у висине, те је „један и једини у књижевности српској“.

Кад у ученим расправама из политичне економије и финансијске науке наиђемо у Чедомиља Мијатовића на јединствену дубљину мисли и голему науку, на темељито познавање прилика и институција у великих народа, верујте ми, да је то у многоне заслуга госпође Мијатовићке, јер је само поред ње Чедомиљ Мијатовић добио воље и прилике, да све научи, све види, са свачим се упозна. Или ако сте читали његове дивне историјске чланке и студије и његове јединствене приповетке, па кроз слатко-

гласни тон дела његових слушали откуцаје срца његова, зар вам се није наметала мисао: „О, зар може овако узвишено мислити и овако слатко писати о свему, а нарочито о жени, човек један, а да се сам није у читаву животу дивио женским врлинама, гледајући их на мајци својој и жени својој?“

Али ја не тражим на ово одговора од Вас. Та ја сам тај одговор читао са огледала душа ваших: са ваших усана и ваших очију давно пре, него што сам дошао амо и сео на место ово. Ја сам га читао у Вашем осмејку и сузама, које сам видео, гледајући Вас, како читате, и слушајући Вас, како са заносом говорите о женским карактерима Мијатовићевих најновијих приповедака: о несретној и сретној Иконији, везировој мајци, о узвишеној Маргити, и о оној идеалној старици баба-Станији у „Рајку од Расине“. Ти су ми осмејци Ваши и сузе Ваше исто тако класичан доказ за истинитост речи мојих, као и сам Чедомиљ Мијатовић, који ми у једном писму пише: „Најбоље је дело жене моје то: што је узела у своје руке моје лично образовање. Краљица Наталија ми је често пред друштвом казивала: „Ви имате вашој жени много да захвалите!“... Као што видети, ја то радо и са захвалношћу признајем.“

Јесте! Госпођа је Елодија отворила духу Чедомиља Мијатовића више и шире хоризонте, она му је била, а и данас је анђео хранитељ, који бди над нашим Чедом, да не клоне под тешким теретом судбине, која га — одиста неправедно — гони, но коју он сноси стојичком мирноћом, јер као што сам вели у једноме писму: „Данашња горчина живота није ми горка, јер ми не долази са неправде других људи, већ долази као праведна последица мога прекомерног оптимизма!“

Ох како тужно јече ове речи! Али и из тих тужних речи трепери самопоуздање, блиста величина духа једнога човека! Али немојте никада заборавити, да поред тога човека стоји права жена, стоји једна Елодија Мијатовићка!

(Свршиће се.)

О ЛОЖЕЊУ.

V нашим крајевима као да већ немамо више четири годишња времена. Пролеће је онда кад му време није, лето је ладно, да се мора човек кадкад баш зимски утоплити. Још нам је јесен увек прилична, а кадкад баш и лепа. Једина зима, она нам је верна, она нам долази не само тачно на време, него нам откида и од других доба годишњих поприлично, тако, да нас она читаво по године не оставља.

Зима је за кућу права изелица. Она поједе сву летину и онда, кад је толика, колико јој је одређено; а кад је дугачка, као што је сад код нас уобичајила, онда је права незгода за кућу.

Највећа је брига зими за домаћицу пећ и огрев. Па ако имамо пред очима једину ту цел, да се огрејемо, онда је још у печем лакши посао, али ако пазимо и на то, како ћемо се грејати, а да то буде и по здравље најпоспешније, онда је посао много тежи.

У нашим крајевима је уобичајен огрев, слама, дрво и угаљ. По селима има наш народ још оне земљане пећи за сламу, која се далеко пружила у собу, и која добар део собе запрема. Кад настане зима онда се она ујутру рано наложи, и после пред вече. Јутрашње ложење одржава топлоту у соби преко дан, а вечерње ложење преко ноћ. Пећи ове се ложе с поља, и над њима је отворен димњак. Оне одржавају прилично једнаку топлоту преко целог дана у соби, и то им је врлина, али кад се узме у обзир, да се у њима пече хлеб, и све што је за пециво, и да је за то треба увек здраво укадити, онда се види, да у таквој соби бива топлота врло често несносна.

Као и све друге пећи, што се с поља ложе, нема ни ова никаква удела при ветрењу собе, те јој је то још понајглавнија мана.

Пећи, које се с дрви ложе, има, бар код нас уобичајених, двојаких: гвоздених и од каљева. Обе се ложе или с поља или изнутра. Гвоздене пећи су незгодне с тога, што су прекомерно вреле, док у њи-

ма ватра букти, а с места се изладе чим се ватра угаси. У собама где је гвоздена пећ нема другог, или је у њојзи врућина да се мора на поље бегати, или зима да се мора огрнути. Из овог већ довољно излази како су оне непрактичне за грејање собе, где је главна ствар одржати по могућству једнаку топлоту у соби. Сад, кад се још така гвоздена пећ с поља ложи, па ни собу не ветри онда је баш штета оних дрва, која погору.

Да добро удешене пећи могу собу да непрестано ветре, можемо се лако уверити. Отворимо зими врата од које загрејане собе, која излазе у ходник или авлију, и метимо запаљену свећу доле, видећемо, да пламен лиже унутра, а ноге ће нам зепсти. Ладан ваздух с поља улази доле у собу. Дигнимо свећу горе, пламен ће лизати на поље, а ми ћемо осетити да је тамо топло. Топли ваздух излази горе из собе на поље.

У пећи кад се ваздух загреје он се пење горе и иде у димњак, а на његово место долази ладнији ваздух на врата од пећи. Куда су та врата окренута, оданде он долази. Ако су окренута у собу, ваздух из собе иде у пећ, ако су у авлију, онда из авлије ваздух иде у пећ.

Кад из собе уђе ваздух у пећ, онда би га у соби остало мање, но ту празнину одмах попуни онај ваздух с поља, који улази и кроз затворене прозоре и врата па и кроз сам зид. И то тако бива све докле год у пећи горе, ако су врата од пећи у соби, ако се пећ дакле изнутра ложи. Ваздух у соби се непрестано мења, соба се ветри и код затворених прозора и врата.

То је врлина оних пећи које се изнутра ложе.

Као што је споменуто, гвоздене су пећи вреле док у њима горе, и соба је прегрејана, тако да нам топлота удари у главу, а кад престане у пећи ватра, онда је ладно у таквој соби. Да би се топлота дуже одржала, праве се пећи од каљева које се с дрви ложе. И то нису ништа друго него земљане пећи, као и оне за сламу, само што су многе мање и могу изнутра

да се ложе, те су боље и од сламњих пећи, и од гвоздених.

Но ни једна од ове врсте пећи не може собу тако загрејати, да је топлота свуда по соби подједнако подељена. Горњи ваздух буде добро загрејан, а доњи ладан остаје, таваница буде чисто млака, а патос остаје ладан. За то они који у првом спрату седе, а под њином собом такођер се ложи, имају најбоље, јер ови доле својим ложењем не загревају себе, већ греју патос оне собе над њима. А измишљавањем разних врста пећи иде се на то, како би се могло дотле доћи, да сваки својом пећи може и онај ваздух на патосу загрејати. Они дакле, који у првом спрату седе, а под њима се ложи, не требају никаква нова проналаска, за то се брину они доле.

Да би се сав ваздух у соби загрејао, па и онај на патосу, чињене су разне поправке на пећима; и сад као најбоље за тај посао важе пећи с огртачем (Mantel-ofen). Око пећи (већином округле) има мало подаље начињен округао огртач. Између огртача и пећи кружи загрејани ваздух и разилази се по целој соби па загрева постепено сву собу до доле.

Оваке огртаче видимо највише на пећима, које се угљем ложе. Нема сумње, да би ово биле најбоље пећи, јер се изнутра ложе, због огртача загреју сав ваздух у соби подједнако, никад не прегреју собу, већ је увек пријатна топлота у соби, све је већ најбоље удешено, како само може бити, само да се не ложе угљем.

Која је домаћица пеглала са утијом угљеном, опазила је како ју глава боли од оне јаре и онда кад у ходнику или авлији пегла. У колико већој мери би то било у затвореној соби. То је од дрвеног уља. Камени угаљ са којим се пећи ложе има у себи још много више разноврсних тела, он у ватри још много разноврснијих гасова отпушта од себе, који су махом сви човечијем телу од велике штете. Истина да угаљ горе у добро сачињеној и добро затвореној пећи, да ти гасови иду кроз добре цеви у димњак, те по томе до људи и не доспевају. Но ко зна, да је све што човечија рука направи,

несавршено, па се тако ни пећ не може направити да она, или цеви на њој не одишу баш ни мало, и да ако не одишу док је сасвим нова, а оно ће доцније се наћи каква ситна цукотина, кроз коју ће гас у собу ићи тај ће увидити, да из пећи које се угљем ложе долази по мало гаса и у собу. Најпре по мало, а после богме и по много, што је пећ старија. Отуда главобоље, несвестице, и многе друге појаве на онима што у такој соби живе.

Од каменог уља праве у фабрикама гас за осветљење улица. За ту цел метну камени угаљ на врло јаку ватру, усљед које изалазе из њега разни гасови, од којих после буде тај гас за осветљење, а преостаје опет угаљ, но у коме нема више, или бар има врло мало гасова, који ће усљед горења излазити из њега. Тај преостали угаљ зове се *кокс*, који је као што се може видети, несравњено бољи од каменог уља (обичног) за ложење пећи, јер он при горењу врло мало гасова отпушта, јер су већина гасова из њега већ истерани.

Кад је дакле већ пећ за ложење с угљем, онда бар да се ложи кокс, а не камени угаљ (обични).

Кад поновимо оно, што је до сад о пећима и о гориву речено излази, да је најгоре гориво угаљ, па било да се пећ с поља било изнутра ложи. Ко у својој соби има ма какву другу пећ, нека је остави, нека ни пошто не меће место ње ону што се с угљем ложи. Особито важи то за спаваћу собу, у којој је управо по живот опасно имати пећ што се с угљем ложи, па је у вече угљем напунити.

Слама је добро гориво, само пећи за њу не могу се изнутра ложити, па су онда одмах изгубиле већи део своје вредности.

Најбоље гориво је дрво, и то не у пећи гвозденој, која има као што смо видели својих незгода, него у пећи од каљева и то да је пећ унутра окренута, т. ј. да се изнутра ложи. То је ложење и чисто, и по здравље човечије најпоспешније, а пећ така дуго одржава подједнаку топлоту.

Па кад пећи, које су баш за то начињене да се с угљем ложе, нису добре за

спаваћу собу или за собу где се живи, у колико већма греше они, који угљем ложе своје обичне гвоздене или пећи од каљева угљем, велећи да имају добар „цуг.“ Ти управо неразмишљено и лакомислено излажу свој живот опасности. Зар се једанпут може читати у новинама, да се по читава породица преко ноћ од тога отровнога гаса угуши, који излази из угља, кад се овај греје.

Но можда јефтиноћа мами свет, да оставља своје старе пећи, и да набавља ове за ложење с угљем. Ко има таку пећ, могао је искусити, да га ложење угљем скоро толико исто стаје као и ложење с дрви, да ту дакле нема никакве уштеде.

Многе домаћице имају ту незгуду, да имају н. пр. две собе за живљење, а само је у једној пећ, па ону другу морају тако да греју, што држе отворена врата између те две собе. Но тако не могу постићи никада цел, јер се она соба у којој је пећ прегреје, а она друга остаје ладна. Отворена врата нису довољна за кружење топлог и ладног ваздуха, то кружење могу да изведу много мањи отвори, но што су врата, само кад су намештени као што треба. Ваља ту у зиду који је између те две собе направити рупе, једну близу па

тоса, а другу горе близу таванице, онда ћемо имати две загрејане собе. Угрејани ваздух ће из ове собе где је пећ кроз горњу рупу струјати у ладну собу, а оданде ће онај ладан ваздух кроз дољну рупу струјати у топлу собу и ту се загревати. Ово не могу да учине отворена врата између те две собе, шта више ово бива и без отворених врата, њих можемо слободно затворити, или на тај начин можемо грејати и онаке две собе које су једно до друго са једном пећи, између којих ни нема врата.

Као што је напред већ речено, велика незгода садашњих пећи је та, што не могу да загреју онај ваздух на патосу, те ма да је соба како угрејана, ноге нам зебу. С тога је добро, особито за старије људе и за малу децу кад у соби има подијум, а то је узвишено место. Подијум се обично крај прозора меће, а добро је и кад се ноге метну на шамлу, јер онда нису више у оној ладноћи.

Има још и више начина ложења, као загрејаним ваздухом, паром, и т. д. али се у нашим крајевима то врло ретко употребљује, а ми смо овде хтели само о оном ложењу да говоримо, што овде у нашим крајевима можемо наићи.

Ла—.

ПЛАЧ ДЕЧЈИ.

У васпитачком раду има тушта појединости, које у скупу чине цели васпитавања. Као што су различите потребе човека у животу, и као што су различите силе и способности појединих људи, исто су тако различити и поједини моменти васпитавања. Васпитање се дакле у свој својој потпуности само ваљаним употребљивањем свију могућих прилика васпитавања може постизавати.

Од силних момената васпитавања, без сваке је сумње један и *плач децји*. Као у свакој појединој прилици васпитавања, исто тако и у прилици кад дете плаче, родитељ ваља да је сам собом на чисто, шта ту сме, шта не сме чинити; само тако може цели свога рада потпуно постизавати. Зна

се, да родитељи из љубави према својој деци несу и не могу бити равнодушни, кад она плачу; али, као што они ту несу равнодушни, исто тако ваља и да знају, шта им ту чинити треба. Васпитни рад, који неје руковођен рачуном, дубоким схваћањем и разумевањем, само се настрано и штетно може обављати.

Обично се држи, да је ту за децу доста учињено, ако се она само утишају. Но, ко погледа што уме мислити, и без да му се рече, увиђа, да неје главно да дете ућути, него је главно, да се оно ућуткивањем васпита. Кад се гледи само на то, да се дете умири, онда се чине и морају чинити сваковрсне педагошке погрешке. У највише случајева неје тешко детету сузе

обрисати, али је свакад тежак, врло тежак посао, тако их убрисати, да се дете тиме спрема за доцнији живот. Кома је год дакле на срцу право добро дечје, ваља да гледи, да их сваком даном приликом тако подиже, како ће с њима трајна добра постизавати.

Ако нам је баш до тога стало, да што ређе слушамо дечји плач и кукање, опет то можемо постизавати само тако, ако на њих ваљано утичемо. Ако се са дететом поступа као што треба, оно ће плач све више и више изостављати, ако се пак на њу тиче неоправданим начином, оно ће све више и све чешће плакати. Дете услед поступака својих родитеља долази до увиђавности, — да ли у овој или оној прилици има смисла да плаче или нема, да ли му у ошће плач може или не може што помоћи. И ту дакле поступак родитеља ваља да је смишљен и разложен.

Плач је у ошће узев, израз унутрашњег незадовољства дечјег. Јасно је, да тамо не може бити плача, где нема незадовољства. Ако би пак било плача и без така унутрашња незадовољства, — такав се плач плачем назвати не може.

Ако погледамо у суштину незадовољства, која плач узрокују, морамо увидети, да су разлози за плач код деце врло често неосновани. Као што нам је познато, деца често плачу и за такве ствари, за које би се ми грохотом смејали. Али, ако се узме, да деца не могу тако мислити и судити као ми, јер она имају своју увиђавност, према којој се равнају, — онда нам долази јасно, да сваки плач дечји има васпитне вредности: ма за што она да плачу, увек нам ваља чинити оно, што је за њихово напредовање и усавршавање чинити потребно.

Плачем дете не само да исказује своје незадовољство, него оно тиме изражава и своју немоћ; оно нешто хоће да исправи, да савлада а не може. Плачем и кроз плач се дете јада, плачем тражи помоћи. И родитељи све то добро разумеју, те баш за то и чине све могуће, само да га умире.

Дабогме да је овде потребно, да родитељи добро познају узрок дечјем плачу; то је потребно да знају пре, него што би

и једну речницу изустили за њихово умирење. Ваљане се пресуде могу чинити тек онда, када је истрага добро спроведена. Родитељи дакле ваља да познају узроке и побуде дечја плача, ако мисле благодетно на њих утицати.

Може се слободно рећи: за дечје умиревање се толико пута ваља лаћати других начина и средстава, колико пута она плачу. Као што су разноврсне увреде, исто су тако разноврсни и поступци за исправљање истих. Као што свака цел има свој одређени начин, исто тако и сваки начин има своју одређену цел.

Из целога се овога већ даје увидети, да поступак родитеља при дечјем плачу не може бити други, до оцењивање и пресуђивање дечјих незадовољстава. Плач сам за себе је од врло малене вредности онда, кад се тежи за дечјим правим напредовањем и образовањем. Говорити о поступцима односно дечјих незадовољстава, значи говорити о плачу дечјем у ошће.

Плач је у највише случајева изазван услед каквих *телесних незадовољстава* или да речем болова. Та незадовољства могу бити чисто унутрашња, као што су различите болести, — а могу бити и спољашња, као што су разне увреде и позледе тела.

Болести, као што су: главобоља, грозница и т. д. долазе тако рећи без дететове и без ичије кривице. Ни старији не могу свагда знати, шта је узрок којој болести, а како да знају то деца? — То је по свој прилици један узрок томе, што деца у болестима ретко плачу. Но, било да дете у таким случајевима плаче, било пак да ћути и трпи, свакако су родитељи дужни гледати, да му што пре помогну.

У ту цел, родитељи треба да дете теши, да га упућују да се Богу моли за своје здравље; мати треба да седи поред болнога детета непрестано, јер оно у својој матери има вере, и та га вера крепи и даје му наде за бољитак.

Лекове дете мора узимати безусловно; плач и јалање ту му ни мало не сме бити од помоћи. Детету треба рећи: „узми ово, па ће ти Бог милостиви дати здравље!“ — Ако дете неће да узме, ваља му дати

силом: нама треба да је прече здравље дечје, него њиховомоментално расположење.

Ако дете неје јако болесно, или ако му се боља на боље окренула, у колико иде, ваља му говорити о узроцима његове болести. Таким се говором највише може учинити то, да дете у будућности чува

своје здравље и да буде послушно Држим да неје с горега у таким приликама тражити од деце и обећање, да ће у будуће бити пажљивија и смртренија; јер оно што дете у болести односно свог здравља обећа, има велика значаја за његов доцнији живот.

(Свршиће се).

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ИЗ ШКОЛЕ.

Уписане ученице. У овостране три српске православне више девојачке школе има уписано за ову школ. 1893—94. г. 286 ученица и то: у новосадској 131, у панчевачкој 85, и у сомборској 65. — У српским православним учитељским школама има уписано 157 ученица и то: у сомборској 124 а у гор. карловачкој 33 ученице.

Прва српска женска учитељска школа отвара се октобра месеца о. г. по решењу ви сокослав. нар. цркв. Школског Савета у Гор. Карловцу са I. разредом. Ми смо у прошлом броју нашег листа наговорили, да се смера тамо претворити до сад мешовита учитељска школа у чисто женску учитељску школу и то се ето и обистинило, а мушки део ове учитељске школе пренеће се, по свој прилици, у Пакрац, где је и постојала пре 12 година. За сад пак продужује се II, III. и IV. разр. гор. карловачке учитељске школе тамо у мешовитом виду.

Нова српска глувонема школа. Ми смо до сад имали само једну приватну глувонему школу у Митровици (у Срему), коју је основао спреман учитељ и управитељ г. Радивој Поповић. Сад извештавају наши листови из Србије, да се прошлог месеца (19. септ.) састали у Београду пријатељи ове несретне деце и изабрали за то сталну управу, која ће се старати и спремати, да се што пре оснује така школа у Београду. Сретно!

Српкиње у Прагу. Садашњи министар нар. привреде у Србији госп. Раша Милошевић озбиљно је прионуо, да дигне нар. привреду у Србији, те је у то име изаслао неколико младих у стране и напредне државе да изучавају рационалнији рад са млеком а изаслао је и шест Српкињица из београдске радничке школе у Праг, да тамо изучавају вештачке полове на индустријској школи пранског женског индустријског друштва. У добри час било!

Мађарска виша девојачка школа у Сегедину. Кр. уг. министар богочасти и јавне наставе гроф Албин Чаки намерао је да отвори скорим у Сегедину државну вишу девој. школу. У то име вотирала је варош слободно земљиште и 50.000 ф. а. вр. трошка за зидање исте школе. Школа ће бити скопчана с интернатом за повећи број ученица.

Ово је канда шеста виша дев. школа у Угарској, коју држава подиже, а оне су са два разреда старије него тако зване грађанске девојачке школе, којих има свако јаче место у Угарској, те пружају тако бољој класи народној интелигентније женскиње и грађанке. И ми Срби ваљало би да се бар једном таком школом угледамо на Мађаре.

Женска гимназија у Кронштату (у Русији) прославила је 1. септем. о. г. своју 25-годишњицу постанка, а уједно је тога дана славила и начелница исте школе гђа удова генерал лајтнан-довица А. П. Мајнгардовица своју 25. годишњицу као управитељка исте школе. У прослави тој учествовали су представници града, наставници и многе бивше као и данашње ученице исте школе. Јубиларку је поздравила покровитељица школе велика кнегиња Александра Јосифовна и осим тога добила је неколико поздравних адреса. У вече је био ејајан бал у славу тога дана.

ИЗ ДРУШТВА.

Парастос Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња приредила је и ове године на свог друштвеног патрона, Малу Госпојину, свечан парастос својим упокојеним чланицама и добротворима у св. саборној цркви, на којем су чинодјејствовали прота г. А. Николић из Сенте, који се бавио овде у гостима, парох Божидар Поповић и капелан Петар Костић; одбор задружни је корпоративно суделовао са многим другим чланицама и грађанима.

Одбор госпоњица у Београду приредио је 19. септ. о. г. ејајан концерт на калимегдану и наменуо је чист приход од тога манастиру „Манасији“. То је лепо, кад се и наше девојке удружују, да лепим и поучним забавама приомажу дизати углед и напредак свога народа. Живеле!

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Да цилиндар на лампи не пукне, треба га добро умотати у сламу, као што се то и при паковању чини, на га онда спустити у суд, у коме је хладна вода и суд са њиме метнути на ватру да се вода, у којој је цилиндар, по сте-

пено загрева, све дотле док не почне врити. Тада га треба с ватре скинути и оставити да се вода у њему постепено охлади. Пошто се вода у њему охладила, треба цилиндар опрезно из ње извадити, скинути са њега омотану сламу, опрати га хладном водом и избрисати као што се то обично чини. Иза така поступања цилиндар неописано дуго траје.

Да зажутело рубље опет побели, треба у воду, којом се исто пере, лијнути мало обичног терпентина, који на рубљу, пошто се исто испере, не оставља никаква трага од задаха а не уди му, као што је то случај кад се за белење истога хладни креч употреби.

Пацове је најлакше потаманити кад им се спреми тесто, које је замењено из обична брашна, воде и утучена сува семена од рицинуса. Ово је zgodно и добро већ и зато, што се тиме не може домаћим животињама наудити, као што то често бива кад се пацови тамане отровом.

Врло прљаве боце оперу се брзо кад се у њих успе мало насечене кртоле кромпира, а са мало воде помеша и мућка. Кртола се према грлу боце сече крупније.

Лак од орахове љуске. Ко не ће ништа да потроши на боју, којом се маже собни патос, нека искуха у води орахове љуске, које се сљупште са зрелих ораха, и нека том водом а меком четком собњи патос премаже. Кад се патос иза тога мазања осуши добије лепу угасито жуту боју, која доста дуго траје а патос се сија баш као да је лаком премазан.

Р А З Н О.

Српкиње на вишој педагогији. Од правница сомборских, што су прошлу школску 1892—93 г. довршиле с одликом отишле су две на вишу педагогију и то: гђица *Вера Петровић*, ћерка покој Мите Петровића професора исте учитељске школе у Будапешту на државној вишој учит. школи и гђица *Анђелија Сандића*, ћерка професора новосадеке ери. вел. гимназије отишла је у Беч на бечки виши педагошки курс.

Добротворка. Гђа Љубица уд. Радишићка из Сегедина уложила је 200 ф. на „српски учит.

конвикт у Н. Саду и 800 ф. као фонд за потпору плате сегединског свештеника. Живела!

Српкиња гђица Анђелија Павловића ћерка г. Н. Павловића из Панчева полагала је како „Весник“ каже, скорим иснит из музике на бечком конзерваторијуму пред професором Шмитом и положила је с одликом и задовољила је толико истог професора, да се на његову изричну жељу решила, да оде идуће године у Беч и да тамо концертира. Ми јој желимо среће и лепа успеха.

На погорелце у Ловри послала нам је 3 фор. ученица IV. разр. женска основне школе из Бос. Шамца Даница Поповићева. Кад несрећа ожалости и омилостави срце и тако младој девојчици као што је ова дароватељка: онда је знак, да је то дете имало у кући и у школи лепо васпитање, те велимо нашој Даници у име пострадалих: хвала! а родитељима и учитељици: слава! Новац смо предали овдашњем уредништву листа „Браника“, који стоји у свези са месним одбором за погорелце у Ловри, да и овај дар наше Данице Поповићеве преда с осталим прикупљеним прилозима невољној браћи нашој.

Један леп чин краља Александра. Приликом путовања свога по Србији, које је прошлог месеца учинио млади краљ Александар, посетио је и у Тополи гроб првог српског војда Карађорђа и метнуо венац признања на споменик овог будиоца нове слободе српске, и осим тога приложио је 8000 динара на оправку и украс гроба овог великана. Кад се зна, да те две владалачке српске породице већ од 50 и више година живе у непријатељским одношајима: онда је овакав чин од данас владајућег краља врло леп знак племенитости краљеве, да признаје заслуге и поштује леп спомен и у својем противнику.

Сенавска уредба. Данашња министар народне привреде у Србији г. Раша Милошевић повратио је занатлијама, на њихову молбу, стару сенавску уредбу, коју су они већ 20 година у залуд тражили и занатлије се јако радују томе.

Фонд слепачке школе у Петрограду износио је 1. августа о. г. 1893.681 рубља и 36 копјека. Покровитељка истог завода је царица Марија Александровна.

ТИ ЋУТИШ

Ти ћутиш, ледена стено,
Груди ти крије ледена студ —
Ни суза ока, ни уздах бола,
Не може да ти загреје груд!
Узаман уздах рањена срца,
Узаман молба, не чујеш ти —
Ти си без срца хладна и нема,
Теби су ништа уздаси сви!

О ћути, срце, само си криво,
Што си за стену куцало живо? . . .
Мучно је грејат' хлађане груди —
Криво си криво — мирно ми буди!
Лагано срце, сред тешког јада,
Загрејат' стену не ма'ш никада —
Стена је стена — узаман труди —
Стена је хладна — хладне јој груди!

Лагано, лакше, о срце јадно!
 Ма пламом пламтиш — њено је хладно!
 Ил' њено, можда, више и није —
 За другог куца, за другог бије?
 Ал' није није!
 Јер да је тако, бар реч би била,
 Која би тебе, срце, блажила —
 Било би речи, било мелема,
 Ал' она она, срца и нема!

Јест, нема срца, о тешко теби —
 Скоро ћеш пући — ближиш се крају!
 — Боље и тако, но живет' бедно,
 Живет' у болу, живет' у вају!
 Боље је да си немо и мирно,
 Ко да се вијеш сред огња љута
 Боље је, боље не живет' тако
 Боље је, боље — хиљаду пута! . . .
 Крагујевац. *Милан Васић.*

ДА ГА ИЗНЕНАДИ.

ПРИПОВЕТКА.

Веш је и други пут одзвонило, још неколико тренутака па ће се влак кренути, а она још стоји на перону па не скида ока са њега.
 „Ујаче, кад да ти се опет надамо?“ питају га њене румене усне, глас јој чудновато звучи, а он опажа како га притајане сузе загушују.

„Не знам синко, ал чини ми се да неће бити тако у брзо.“

„О боже, а ја сам мислила наићи ће можда опет какав ненадни случај који ће те нама домамити“ казивала је она и сад јој се на очима сузе засјаше.

„Не дете моје“ прихвати он благо „сад неће скоро наићи таки случајеви осим“ — — —

„Осим?“ изусти она радознало.

„Осим ако их ти не створиш.“

„Ја?“ ушита она а од страха да се влак не крене пре но што она од њега одговара схвати готово јој дах стао.

„Ти, ти рече он смешећи се. „Удај се“ дода шалећи се не би ли је мало разведрио, „удај се па ево ме као на крили.“ Она му нешто каза ал звоно зајеча и он не мога чути шта му је одговорила, само је опазио, како јој се образи руменилом обасуше, и како лако устукну са перона. Влак звижну па пође, он завитла шириром, у њеној се руци залепрша марама, па онда се у тренутку растадоше.

За кратко време па перон остаде пуст. Сви се разиђоше, само она још стоји па врати чекаонице па гледа за густим млазом дима који влак за собом оставља, па тек када се овај распленио, изгубио, крену и она кући.

Није запамтила родитеља, у њега је одрасла, а он и жена му обасипаше је милоштом баш као да јој хтедоше све оно накнадити, што јој је усуд немилосно ускратио. Ал има том две године како му жена вечним сном заспа, па како је увидео да кућа остарелог удовца није згодно место за шеснајстогодишњу девојчицу, повери је неком њеном рођаку по оцу јој, али је још увек врховни назор над њом водио он. Добро је њој било и у ове својте, али јој је недостајало оне топле нежности којом су је ујак и покојна му жена загревали, зато јој је и било тако тешко растати се с њим.

Ал није дуго чекала на срећно им виђење. Шала њеног доброг ујака се обистинила: на по године беше се Софија испросила за врло ваљана човека, Станоја Лазића професора из С.

У очи онога дана, када чекаше сватове, беше се у невестином дому скупила сва својта, сви познаници, да се још тога вечера с њоме проведу и опросте. Разговор се завађао то на ову то на ону страну. Млађи је шалећи се задиркиваху, а од старијих је сваки имао да је по нечем научи, да јој по нешто светује. Само је ујак јој ћутао Ал док је он на своју девојчицу немо гледао, разне му се мисли по памети ројиле. Помишљао је па то како би много што шта друкчије било, да су Софијини родитељи заживели, или бар да је он у својој кући сватове јој опремити могао; а са овим мислима укршгавала се брига о будућности тог девојчета, које је као своје дете пазио и волео.

„Ујаче зар ти немаш ништа да ми ка-

жеш? упита Софија видећи га тако ћутљива.

„Ништа дете моје, што би се разликовало од онога што си до сад већ чула. Могао би додати само још ово: немој ништа чинити без знања свога мужа, ни најмање маленкости немој од њега затајати, јер из таког затајивања може кад год највећа несрећа произаћи.“

„Ујаче, ти то тако озбиљно говориш, као да си те речи из сопственог искуства поцрпео“ рече му Софија смешћи се а и не слуту да је погодила.

„Па тако и јесте“ прихвати он.

„Доиста?“ зачу се из више грла као из једнога.

„Да, да; па ако ми дозволите, приповедаћу вам један одломак из прошлости мојих младих дана; можда ће се њиме осим моје миле удаваче још ко из друштва користити.“

„Молимо, молимо“ кликнуше готово свирадно, и док се старији у својим наслончама које боље исправише, које јаче завалише, а млађи у крајњој радозналости столице своје њему ближе примакоше, поче он овако:

„Од кад се знам, волео сам књигу. Био сам син сиромашних родитеља, те сам некако у њих једва измолио благослова за школовање. Имали су ту богме посла и суседи и кумови. Оно мало готовине што ми родитељи слаше једва да је залегло толико да сам могао станарину платити, а све остало морао сам ја кондицијама зарађивати. Моја љубав према књизи расла је упоредо са мном. Кад год сам доспео, бавио сам се лепом књижевности, а јесам ли коју пару заштедио, употребио сам је на попуњавање своје библиотеке. Ово скупање и набављање књига прешло је код мене готово у страст. Другови ме знаше, па чим би изашло што ново из штампе, надтицаху се који ће од њих бити први да ми то саопшти. Разуме се да су се и они тиме користили. Сваком је од њих моја библиотека била на расположењу. Тако је то било за све време мога ђаковања, па и онда, када сам био на свеучилишту.

Док су моји другови проводили све

своје слободно време како је који хтео и умео, дотле сам ја седео код куће и не читао, него готово рећи гутао све оно што сам или сам пронашао, или што ми други препоручиваше. Узалуд беше све мољакање мојих другова да њиховом колу приступим; ја сам остао при своме. Најпосле гледаше они у мени неког особењака; па како сам ја после наших књижевника најрадије читао Шекспира, па његовим делима за љубав и енглески учио, о њему много говорио, и свугде и сваком могућом приликом по нешто из његових дела наводио, почеше ми се чак у очи смејати, а да то исмевање буде што потпуније, прозваше ме Енглецом.

Дан за даном па ја сврших своје науке, а па брзо иза тога изабраше ме за професора у В. Моји другови који ме не пуштаху из вида, мишљаху да ћу, пошто у озбиљан живот запливам на свога Шекспира заборавити; али се преварише. Ја се нисам ни за длаку променуо. Неки од њих почеше ме задиркивати питајући ме, мора ли и девојка коју будем хтео узети за жену, Шекспира тако волети као ја. Ја сам им рекао да то не ћу тражити, ал да ја не ћу узети девојку која не зна енглески о томе сам био потпуно уверен сам, па сам се трудио да о томе и њих уверим. Но они ме сваком таком приликом баш онако с ојски исмејаше.

Па јесам ли испунио оно чиме сам се толико пута заверавао? Јесам да. Отишао сам једном на неку забаву у С. и тамо се упознао са ћерком тамошњег лекара Р. која ме је тако занела, да јој не само нисам замерио што није тала енглески, већ сам у то време готово и сам на свога Шекспира заборавио.

Већ па по године иза тога, била је Јела моја жена. Нећу вам дуго говорити о нашој брачној срећи; задовољите се тим, што ћу вам рећи, да је била потпуна.

Прошло је било две године, а ја се нисам ни за тренутак покајао што сам се оженио девојком која не зна енглески. Моја Јела није знала енглески, али је и онет зато била врло образована; а што је најглавније умела ме је поштовати и водети, умела је срцем и душом бити оно

што треба да је жена и домаћина и ја сам се тиме задовољио. Сва задиркивања мојих другова нису ни за тренутак могла помутити нашу лепу слогу и срећу. Моја Јела се сваком таком приликом са мном заједно одсмејала, то је био сав одговор на сваку њину примедбу.

Па и опет је наишло нешто, што нам је и ако за кратко време нашу узајмну срећу помутило.

Било је то једног лепог летњег вечера, када сам се ја са Јелом кренуо у шетњу. На шеталишту не видесмо случајно никог од познатих. Рачунајући да ћемо можда наћи згодна друштва у пивари, упутисмо се тамо. Кад уђосмо у нутра, опазио ја, како се неки странац, који је баш некако уз врата седео збуњено машио шешира и поздравио нас. За мене је лице тога човека било посве страном, те сам мислио да је какав познаник моје жене. У тим мислима окренух се Јели која је за мном ишла, да је упитам за истога ко је. Но она је тако брзо пројурила крај мене, да је без сумње моје питање пречула. Опазила је за једним столом своје друштво, па се упутила тамо. Тако сам бар ја у онај мах мислио, па се и сам упутио за њом.

У веселом друштву сметнух с ума поменутог странца и сетио сам га се тек када се кренусмо кући.

„Ко је био онај странац што нас је поздравио кад уђосмо у пивару?“ запитам ја Јелу пошто смо се упутили кући.

„Који странац? упита она равнодушно, ја нисам приметила да нас је ко поздравио“.

„Тако“, рекох јој „а ја сам мислио да се његов поздрав тицао тебе“. Не сећам се више шта ми је на то одговорила, ал знам да је са свим другим разговор повела, а странац — био па и није.

На неколико недеља иза тога, ишао сам са Јелом неком улицом, када с друге стране опазих опет оног странца из пиваре где нагло корача.

„Јело, ено онога странца за кога сам ја држао да је твој познаник“.

Она погледа преко, па онда нагло окрете главу и загледа се у чипкасти накит свога зарукавља, баш као да хтеде на истоме неки недостатак поправити.

„Ја тога човека никад нисам видела“ рече она, ал моме оку није се омакло да су јој образи поцрвенили. То ме је изненадило. Нисам хтео ништа да је питам, али сам наумио, да бодрим оком пазим на све оно што она чини и куда иде, а како сам се од онога тренутка осећао, не треба ваља да ни да вам кажем.

Па тај мој немир бивао је сваким даном све већи, тако, да сам ја за кратко време почео осећати шта је љубомора. Ал при свем том понашао сам се према Јели тако, како она не би могла ни слутити какав немир кида моју душу, душу, која је њу тако волела, тако обожавала. И за дивно чудо, ја сам по кад и кад опазио како она нестрпљиве погледа на часовник ако се ја случајно ван обичаја свога задржим код куће, и како ме по неколико пута опомиње да идем у школу да се не би закаснио. Све је мање хтела да иде у шетњу, а овамо је гонила мене да се ја шетам, доказујући ми да је за мене који се толико у школи бавим шетња неописано нужна. Но све то било је мало кривице а да јој ја своје неповерење наговестим. Ја сам сам себе тешио тим, што сам све то гледао кроз призму своје љубоморе. Па ако би јој баш што и хтео споменути, мислио сам ја, зато би требало да имам озбиљнијих и стварнијих доказа. А таки се на нашу несрећу брзо указаше.

„Јело“ рекох јој једном кад сам кући дошао „данас смо имали професорски збор у коме смо распоред часова друкчије уредили; тако, да ћу ја сада имати много више времена које ћу ставити теби на расположење“.

Док сам јој то говорио, гледао сам је нетренимице да ми се на лицу јој ни један покрет не омакне. Ал од онога што сам јој са лица прчитао, следил ми се крв у жилама. Образи јој час бледише, а час се руменише, а усне јој задрхташе, као што то бива у оних које обузима велики душевни немир. Не знам ни сам шта ми би у овај мах; ја нисам хтео ни онога тренутка да јој дам познати шта се у души мојој збива, али је љубав моја према њој била јача од мојих намера, од моје воље. Нога ми и нехотице коракну ближе њој,

рука ми се и мимо моје воље дотаче њене руке и ја је запитих:

„Јело, јеси ли ти мени још увек оно што си до сада била?“

Њене се очи за часак склопише, и она тихо готово не чујно изусти: „Јесам“.

„Јеси ли ми истину рекла?“ упитах је ја још једном. Она отвори очи погледа на распеће, које је о зиду висило, а пред којим смо ми случајно стојали па рече:

„Јесам, тако ми Бог помогао“.

Када је очи опет на мене управила опазио сам да на њима трепте сузе.

У тај мах сам је од свег срца жалио. Да ме није био стид на колени би је молио за све што сам јој на жао учинио. Ал она је разумела шта сам мислио док сам јој сузне очи љубио, она је осетила да се вратило моје старо поверење према њој, јер јој се лице неописаном мишином сјајало. И тога дана нисмо више о томе говорили, бојали смо се обоје да се дотичемо ствари која је била тако осетљива. Па, мислио сам на томе ће и проћи. Ал није тако било.

Када сам се тога дана с вечера враћао кући, опазим како моја жена нагло искрену иза рогља, који је био близу наше куће, и како се брзим корацама упутила кући. Да сам и ја убрзао кораке не треба ни да вам кажем. Попео сам се уз степену и већ хтедох ухватити браву на врати која су водила предсобљу, кад на једном од последњих степену опазих нешто бело. Сагнем се и дигнем неки мали ванредно фини омотач за писма. Гоњен љубомором стрнах га у шнаг, у намери да га у својој соби разгледам. Можете ми слити како ми је било, када сам у собу ушао и свећу припалио, па на истом прочитао врло лепим енглеским писменима потпуну адресу моје жене.

Дакле је и опет крива. Она прима мило мога знања писма, па примила је једно и данас, иза онако свечаног уверавања. Нема сумње, ко би јој други могао и писати него онај странац. Али одкуда на омотачу енглеским писменима пасана адреса? Можда се тиме хтело што скрити од млађих који су писма доносили. Та на тај начин могло се рећи да су писма моја или

— или а шта вам ја сад знам, шта писам мислио у овај мах. Нисам јој хтео тога вечера ништа да спомињем, нека је нека још ту последњу ноћ остане под мојим кровом, а сутра сутра ћу јој рећи, да јој ту више места нема. Ал оћу ли моћи све то, и како ли ће ми бити? Па шта ће на то моји пријатељи и познаници? Шта ће цео свет? Хоћу ли ја моћи ту срамоту преживети? Таке мисли кидале су моју душу док сам наглим корацама ходао по соби. У један мах чуем где се врата моје собе полако одшкринуше, а на њима се указа Јела. Била је ванредно добре воље.

„Вечерас ћемо имати мало друштва, била сам код Ранковићеви, па су ми рекли да ће нам доћи мало после вечере. „А каде ли си ти дошао?“ упита за тим, пружајући ми руку. А ја, ја сам имао снаге да ту руку прихватим па још и мирним гласом да јој одговорим:

„Пре четврт часа.“

„Тако? Нисам те чула. Вечерас ћемо имати мало друштва. Била сам код Ранковићеви, па су ми обећали да ће нам доћи после вечере. Ја би до доше волела да смо већерас остали сами“, дода и приђе ми ближе па се приви уза ме као што је то често чинила — „али шта ћемо кад није друкчије“. Мени се чинило гуја ми лежи на грудима, па и опет сам се усилио да будем што мирнији. Само нисам могао дуго издржати њене њежности; па пошто сам јој полако скинуо руку са мога рамена, замолих је најблажим гласом како сам у тај мах умео, да ме остави сама, пошто имам да свршим неки врло важан посао. Она је то од мене врло често слушала, па с тога је ни у овај мах те моје речи нису изненадиле. Још једном сам осетио њену руку на мојој коси, па онда сам остао сам, сам са својим мукама.

Тога целог вечера била је моја Јела ванредно добре воље. Свирала је, певала, разговарала се много, једном речи чинила је све оно, што је мене у моме уверењу да се добивеном писму од свога драгана радује — још више утврдило.

Када сам сутра дан устао, рече ми служавка на питање где је Јела, да је по њу слала Ранковићка и молила је да јој

одма дође, пошто има да јој нешто врло важно каже. Нисам могао дочекати да се врати, тога дана имао сам први час, те сам морао хитати у школу. Када сам се пред подне вратио кући, сретнем на капији нашу собарицу, која када ме виде, збуњено, а застрашено сакри руке иза леђа. Ал ја сам био хитрији од ње.

„Коме носите то писмо? упитам је што сам мирније могао, испшто сам је грчевито стиснуо за руку у којој је држала неко писамце.

„Госпођи Ранковићки“ одговори она дрхћући.

„Ко вам га је предао?“

„Наша госпођа“

Ја узмем из њених руку писмо које ми је она — разуме се хтела не хтела морала дати — и прочитам на њему енглеским писменима написану адресу неког мени посве непознатог мушког имена. Само сам још видео да је писмо важило за „место“ на онда ми се за тренутак смрче пред очима.

„Шта вам је рекла госпођа да кажете госпођи Ранковићки?“ упитам најпре девојку која је предамном дрхтала као пруг.

„Рекла је само да га предам, више ништа.“ одговори ми она.

„Говорите истину!“ викнем ја забора-вивши да смо готово на улици.

„Па рекла сам. Казала ми је само да јој га на само предам.“ одговори ми она устежући се.

Сад ми је било доста. Све је дакле онако, као што сам се бојао да ће бити. Зато је она стрепила кад сам се ја дуже код куће бавио, зато није хтела да иде у шетњу што је хтела да буде сама код куће, а тај несрећник да јој дође. Зато ли се поплашила кад је чула да се мој распоред часова изменио, што се бојала да их ја не изненадим. Зато је црвенила кад је видела оног странца, а мени рече да га никад није видела. Па још јој у њеним гадним делима и Ранковићка помаже! Но моје огорчење према жени мојој порасло је још већма, кад сам пинајући писмо, под прстима осетио, да у њему има новаца. Није дакле доста било што ме је изневерила, него је још требало и да ме

краде! Па онда мора да то познанство прилично дуго траје, кад је моја жена већ толико енглески научила да на језику свога драгана дописује с њим. А да је њен драган енглеz, о томе нисам ни мало сумњао. У таким мислима унутим се њој.

Затекао сам је где спрема неке ноте.

„Јело“ рекох јој озбиљно „нас двоје више не можемо живети под једним кровом, постарај се да те, кад се кући вратим не нађем више овде.“ и иза тих речи хтедох изаћи из собе. Но она врисну као поамна, у тренутку била је уз мене на ми обим рукама обухвати рамена. Уста јој се не расклапаху, а очи, како су ме у онај мах њене очи гледале нећу забора-вити никад док живим.

Мислио сам да ћу у онај мах свиснути. Полако сам јој се извио из руку извадих оно кобно писамце и пруживши га њој рекох:

„Уштеди и себи и мене оно, што се уштедити може. Мани се свију дирљивих сцена. Ја све знам. Ево ово је твоје, пази само од сад боље на своја љубавна писма.“ И ја јој пружих поменуто кобно писмо.

„Је ли само то?“ Узвикну она радосно.

„Само то велиш ти, само то?“ питао сам ја док сам је чудновато гледао. „Зар се ти о тако озбиљним стварима тако изражаваш?“

„О хвала богу кад није ништа друго. Оди, оди“ дода пошто је сама села у неку малу наслоњачу „оди седи па ћу ти све приповедати. За ово неколико тренутака изнемогла сам тако, да не могу стојати.“

Ја сам са свим механично сео уз њу, и на њену молбу казао јој све што ме је у последњим данима мучило. Када сам био готов, узела је реч она.

„Видиш“, рече „ја сам много, много скривила ал не онако, као што си ти мислио“. Скривила сам зато, што сам од тебе хтела нешто да затајим, ал Бог ми је сведок, да сам све то чинила зато, што сам хтела да те нечим изненадим и обрадујем. Да сам знала чиме ћу све то платити, без сумње не би чинила“.

И сад ми поче озбиљно приповедати како јој је увек жао било што пије знала

енглески, и како је чим је чула да је у варош дошао неки Енглеz који се препоручивао за учење енглеског језика наумила да га узме за учитеља. Но како је хтела да то од мене затаји све докле док не буде бар колко толко у томе успела, саопштила је ту своју жељу и њему, и удесила је да јој на часове долази код Ранковићке коју је у своју тајну посветила. Но када је осетила, да се у мени појавило неко сумњичење, наумила је да се мане тог учења, тим пре, што се надала да ћу јој сад, пошто је научила читати и писати и сам можда у томе даље помагати. У тој намери му је, вели данас писала, и послала му награду за последњи месец. Да је истину говорила уверио сам се кад сам раскинувши оно кобно писмо прочитао садржај у њему.

Да смо се за врло кратко време поми-

рили погодићете и сами. Она се заверила да више никада ништа неће чинити без мога знања, а ја — но боже мој, па морао сам јој све опростити. И свршетак свега тога био је тај, да смо се целог тог дана обоје од срца насмејали томе њеном последњем енглеском писму и њеним ортографским и неортографским погрешкама у њему.

А да би наша радост била што потпунија, позвасмо још тога дана Ранковићеве на вечеру, и приповедисмо им све шта смо у последњим данима преживели.

„Ето сад знате све“ заврши приповедач „на реците сад, нисам ли имао право што сам реко нашој удавачи да од свога мужа ништа не таји?“

„Ти увек имаш право“ рече му Софија, обви му руке око врата, па онда притиште детињски пољубац на његову седу косу.

Милева Силмића.

КЊИЖЕВНИ ПРИКАЗ.

Старо и ново доба од *Ј. Ј. Крашевског* превела *Даница*. Вел. Бечкерек 1893. г. Издање књижаре и штампарије *Ј. Грчића* Цена 30 нов.

Превела — наравно с немачког, јер се то из сваког скоро реда види, ма да у наслову то није споменуто. Конструкција реченица је савсим немачка. Нема сумње, да би превод с оригинала много вернији и савршенији био, него превод са превода, који тек за нужду може поднети докле, док се то исто дело са оригинала не преведе.

Приповетка ова износи нам у породици Демборског материјалистичку себичност, и ми видимо, да тим начином васпитани људи постају ледени кипови, лажни и притворни. С друге стране налазимо у породици Солекој прави контраст од пређашњег, стари патријархални живот, и онај идеалистичан поглед на свет.

Дело ово пропоручујемо нашим матерама, јер је пуно здраве поуке. Ла—

НОВЕ КЊИГЕ.

Српски велики кикиндски илустровани календар за просту годину 1894. — Година четрнаеста. Издаје српска књижара Јована Радака. В. Кикинда. Српска штампарија Јована Радака 1893. Цена 25 нов. Осим календарског дела има у књизи за народ: „Мој сусед“ песма од Љубомира Лотића; „Бачка љубав, приповетка од Мирољуба; Бољи од оца, напомена родитељима од Л.; Женидба, песма од Л. Л—ћ; Љубав лечи мршњу, приповетка из Барање, од Све-

тислава Лазина; Руски сељак, од — т.—; Белешке за привреду и дом; Шала и забава; — Описи уз слике. — Вашари. — Огласи. У овом календару има 8 слика.

Велика српска народна лира. Друго умложено издање српске књижаре Браће М. Поповића у Новоме Саду. Цена је 1 ф. 25 н. или 2½ круне Ова је књига украшена са 20 слика наших књижевника и песника и има 1600 песама разног садржаја, које се певају у нашем народу.

Ичеларство за народ написао Иван Машинерић. Ово је 37. свеска „књиге за народ“ што издаје „Матица Српска“ из задужбине Петра Кољевића. Накладом српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Нов. Саду. 1893. Цена 10 нов.

ЧИТУЉА.

† **Сергије Шакрак Нинић**. У суботу 4. (16.) септембра о. г. изјутра залепршале се црне заставе на кући „Матице Српске“ и новосадске „Српске Читаонице“ и објавиле грађанству нашем тужну вест, да се патријаршески синђел Сергије Шакрак-Нинић прво именовани управитељ новоосноване монашке школе у манастиру Опову, члан књижевног одељења и књижевног одбора „Матице Српске“, опростио с овим светом и отишао у вечни живот да даде рачуна о својим делима. Покојни Шакрак беше бујне природе, јаког духа, енергичне воље, пун одушевљења и дурашан до крајности за идеје, које је у својој души засновао. Та одлучна воља и дурашност за извршење својих идејала сагоревали су

му доста нагло живот, који је био обучен у слабочко тело, те је тако и истрошен већ у 34. години живота свога. Он беше довршио VI. гимн. разреда, за тим приватно учитељску школу, а кратко време за тим оде у богословију у Карловцима, где му супруга умре, а он се по свршеним богословским наукама посвети онда монашком чину, где је као такав вршио неко време канцеларијске послове у Темишвару код тамошњих епархијских власти, неко време је био и администратор једне парохије у Араду. Године 1891. буде премештен у Нови Сад за конзисторијалног бележника, где је довео у леп ред забатаљену бачку архиву и књижицу; издао први шематизам бачке епархије и постао уредником „Српског Сиона“ у коме је подигао глас за уједињењем свештеничког staleжа, за која је и правила спремио и која су од велике већине свештенства прихваћена. Његова је идеја и оснивање монашке школе и сва спрема око тог почивала је на његовим плећима и сад, кад је све удешено, професори изабрани и питомци одређени, сад дође смрт и истрже га из кола, која су га годинама носила тој идеји. Свакако је покојни Шакрак био необичан дар. Он је свештенички и калуђерски staleж уздрмао и подигао с њих ону кору мртвила и учмалости, те се међу њима осетио живи покрет и рад. У њему је заиста умна и радна снага изгубљена, те ми морамо жалити за таким снагама, јер су, особито међу свештеницима, данас ретка појава. Сахрањен је у порти манастирске, а опојан је од 17 свештеничких лица, међу њима два архимандрита, 4 игумана, 4 ђакона, 5 калуђера и 2 мирска свештеника. На опелу је одговарало на ектенија цркв. певачко друштво из Прига врло складно. У цркви се опростио с покојником игуман ковиљски г. Мирон Ђорђевић, а на гробу Стеван В. Поповић. Нека му је вечан спомен!

† **Јулка Јовановић рођ. Торњанска**, супруга друга и брата нам Јоце Јовановића, пароха меленачкога, преминула је у млађаноме добу својем, у 28. години живота свога 7. септембра о. г. у 3 часа по подне после дуге и тешке болести, којој је лека тражила и у кунци Глајхенбергу а 8. септембра после подне отпратисмо је гробу хладном, црној, тужној раци

Покојница беше и као мати и као супруга свагда примерна и добра а као домаћица свагда весела, увек гостољубива, права српска попадија домаћица. Па са тих лепих врлина беше покојница врло уважена и поштована, што сведочи и оно саучешће месног и страног грађанства, које се у великом броју искупи, да поштовану покојницу гробу хладном испрати, беше она и образована и узорита Српкиња и као таква суделовала је живо при оснивању меленачке женске добротворне задруге те је много допринела, да се иста задруга остварила и да јача и напредује. Таквој узор попадији,

таквој доброј супрузи и врлој Српкињи рецимо и на овом месту: Црна земљо не буди јој тешка! а спомен ће вечан јој бити међу свима и код свију, који је знадоше и познадоше! Нека је мир пенелу њеном! Кличе јој и на овом месту:

Браћа Стева.

† **Султана Миличића рођ. Нинића** супруга нашег поштованог грађанина Илије Миличића преминула је 15. (27) септембра о. г. у 37. години живота свога, оставив за собом још троје неумодлене деце. беше добра и родољубива Српкиња и примерна мати и домаћица. Нека је Бог прими у рајске насладе!

† **Ђорђе Ракић**. Једног од најродољубивих и најинтелигентнијих трговаца новосадеких а можемо казати и српских, у последње време администратора листа „Браника“ Ђорђе Ракића нестало је међу живима. Преминуо је у својој 55. години 6. (18.) септембра и сахрањен је уз опште саучешће свог интелигентног грађанства новосадеког. Лака му била црна земља!

† **Мита Вулко**, 5. (17.) септембра о. г. опростила се од нас живих једна врло поштена душа; а то је Мита Вулко књиговођа штедионице чачанске а родом из села Батајнице, близу Земуна. Покојни Мита беше интелигентан и врло родољубив Србин. Као начелник батајнички подигао је угледно школско здање, које и данас краси то убаво српско село, и чинио је многа добра општини и појединим сељанима. Нека му је вечна успомена међу нама!

Госта Жегарац ц. и кр. капетан у миру испустио је своју поштenu ербинску душу 10. (22) августа о. г. у својој 61. год. живота. Нека га Бог прими у рајске насладе!

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Добротворна Задруга Српкиња Новосадиња! Искрена вам хвала на големим жртвама, које сте принели на жртвеник моје среће и моје будућности. Ви сте заиста онај чисти извор, који ме је напајао и крепио онда, кад ми снага малакати хтела, те сте ми тако ојачали крила, да слободније могу полетети на широки свет.

Ваше милосрђе без престанка напаја сла бачке биљке, као свежа јутарња роса, јер се свагда држите Спаситељевих речи: „Оно што чините једном од мојих малих то чините и мени самоме“.

Живела дакле још много и дуго себи на славу, човечанству на корист.

Н. Сад 1893. год. благодарна: Анђелија Новаковић неспособљена учит. жен. руч. рада и кућарства.

ОДГОВОРИ.

Гд. **Н. Ј. Н. Бањалука**. За девојком која преврће вером, није вредно туговати.